

DOI: 10.31648/kpp.11097

**Magdalena Pankowska**

Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie

ORCID: 0009-0006-0458-6178

magdalenapan@wp.pl

## Okna życia w polskim porządku prawnym

### Wstęp

Polska od wieków stawiała w obronie dzieci. Kluczowym aktem było wstąpienie 24 października 1945 r. do Zgromadzenia Ogólnego ONZ. W ramach tej organizacji 1959 r. Polska zaproponowała przyjęcie Deklaracji praw dziecka, a następnie 20 listopada 1989 r. utworzenie Konwencji o prawach dziecka. Powstała instytucja – Komitet Praw Dziecka (dalej jako KPD) stała się osiągnięciem naszego kraju w dziedzinie ochrony dzieci i ich praw<sup>1</sup>.

Konwencja o prawach dziecka jest najpowszechniej ratyfikowanym traktatem o prawach człowieka w historii<sup>2</sup>. Pomimo tak znaczącego dorobku w dziedzinie społecznej między Polską a instytucją KPD powstała kolizja interesów społecznych i słusznym interesów obywatela. Problemem stały się okna życia – dla polskiego społeczeństwa bardzo ważne w ratowaniu życia istoty ludzkiej, a w oczach Komitetu budzące kontrowersje.

### Opinia KPD dotycząca okien życia

KPD w dniu 2 października 2015 r. wydał uwagi końcowe do połączonych trzeciego i czwartego sprawozdania okresowego Polski (CRC/C/POL/CO/3-4). W głównych obszarach wymagających szczególnej uwagi oraz zaleceniach w prawach i wolnościach

---

<sup>1</sup> *Polska w ONZ*, <https://eszkola.pl/wos/polska-w-onz-8135.html> (data dostępu: 5.02.2025).

<sup>2</sup> M. Szpyrka, *Jak Polska walczyła o prawa dzieci*, <https://www.euractiv.pl/section/praca-i-polityka-spoleczna/news/jak-polska-walczylo-o-prawa-dzieci/> (data dostępu: 30.01.2025).

obywatelskich w pkt 20 i 21 zawarł prawo do tożsamości, w którym odniósł się do funkcjonowania w Polsce okien życia<sup>3</sup>.

W pkt 20 KPD zwraca uwagę państwu polskiemu na dużą liczbę nowo powstałych okien życia, które są przyczyną pozostawienia anonimowo dziecka. KPD twierdzi, że stanowi to naruszenie art. 6 Konwencji o prawach dziecka, które zapewnia każdemu dziecku prawo do życia a także w jak najlepsze warunki bytowe<sup>4</sup>. Według KPD okna życia naruszają art. 7 Konwencji o prawach dziecka, który wskazuje, że dziecko po urodzeniu otrzyma akt urodzenia, imię, obywatelstwo, oraz „jeśli to możliwe” prawo do poznania rodziców a także pozostania z nimi<sup>5</sup>. Ponadto KPD zarzucił państwu polskiemu, że dziecko pozostawione w oknie życia nie zachowuje prawa do tożsamości, obywatelstwa, nazwiska, stosunków rodzinnych<sup>6</sup>.

Według KPD działanie okien życia powoduje naruszenie art. 9 Konwencji o prawach dziecka, który zawiera zapewnienie państw, by dziecko nie zostało oddzielone od swoich rodziców i „wbrew ich woli”<sup>7</sup>. Pozostawienie okien życia zdaniem KPD spowoduje złamanie art. 19 wspomnianej konwencji, w którym państwo-strona powinno chronić dziecko przed przemocą fizyczną lub psychiczną<sup>8</sup>. Pkt 21 uwag KPD do sprawozdania zawiera wezwanie państwa polskiego do likwidacji okien życia, a w zamian utworzenie instytucji „anonimowego porodu w szpitalu”.

### **Podstawy prawne funkcjonowania okien życia w polskim porządku prawnym oraz nadzoru administracyjnego nad nią**

W Polsce brak jest regulacji prawnych, które dotyczą funkcjonowania okien życia. Przede wszystkim zauważa się brak jakichkolwiek wytycznych dotyczących podmiotów zakładających te miejsca dla ratowania dzieci oraz brak wytycznych odnośnie do warunków technicznych, jakie powinny spełniać okna życia.

Mając na uwadze podmioty, które założyły w Polsce okna życia, można je zakwalifikować do następujących instytucji: zgromadzenia zakonne, klasztory, szpitale, parafie, stowarzyszenia, hospicja, domy dziecka, domy samotnej matki, ośrodki pomocy rodzinie. W nich znajdują się stowarzyszenia, których założycielami są osoby fizyczne. Wynika z tego, że osoba fizyczna, zakładając instytucję stowarzyszenia, może otworzyć takie okno życia. Jednym z przykładów jest okno życia przy Stowarzyszeniu im. św. Józefa w Lubawie<sup>9</sup>.

<sup>3</sup> Komitet Praw Dziecka, *Uwagi końcowe do połączonych trzeciego i czwartego sprawozdania okresowego Polski*, CRC/C/POL/CO/3-4, pkt 20–21, <https://unicef.pl/content/download/1048/file/Zalecenia%20Komitetu%20Praw%20Dziecka%20dla%20Polski%202015.pdf> (data dostępu: 29.03.2024).

<sup>4</sup> Konwencja o prawach dziecka przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 20 listopada 1989 r. (Dz.U. z 1991 r., Nr 120, poz. 526).

<sup>5</sup> Ibidem.

<sup>6</sup> Ibidem.

<sup>7</sup> Ibidem.

<sup>8</sup> Ibidem.

<sup>9</sup> M. Zuchowski, *Otwarcie okna życia w Lubawie*, <https://e-lubawa.pl/akualnosc/11023/otwarcie-okna-zycia-w-lubawie.html> (data dostępu: 22.12.2023).

Autorka poddała analizie powstanie okna życia w Lubawie. W 2013 r. małżeństwo zakupiło budynek w pobliżu centrum miasta. Podczas rozbudowy tego budynku zostało zaprojektowane okno życia. Projekt ten, ze względu na warunki zabudowy, musiał zostać zatwierdzony przez Ministerstwo Budownictwa, Powiatową Stację Sanitarno-Epidemiologiczną w Iławie, a także Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Olsztynie. Żadna z tych instytucji nie zakwestionowała istniejącego w projekcie budynku okna życia. Wobec powyższego nie ma żadnych przeciwskażeń założenia przez osobę fizyczną miejsca, w którym można oddać dziecko. Cała budowa trwała 6 lat. W trakcie budowy małżeństwo starało się o błogosławieństwo tego okna przez biskupa miejsca. Tradycją jest, że okna życia w Polsce błogosławia biskupi miejsca. 22 maja 2018 r. biskup diecezji toruńskiej Wiesław Śmigiel pobłogosławił okno życia w Lubawie.

Poddając analizie okna życia pod względem technicznym, autorka stwierdza, że nie posiadają one żadnych wytycznych. W średniowieczu takie miejsca tworzone przy szpitalach, klasztorach i nazywano je kołami obrotowymi – był to bęben wmontowany w mury instytucji<sup>10</sup>. Obecnie nie stosuje się bębnow, lecz okna. W Polsce okno życia powstaje jedno na wzór drugiego. Przykładem powstania okna w Lubawie było okno życia w Kartuzach, natomiast w Kartuzach powstało na przykładzie innego polskiego okna. Każda z tych instytucji posiada swoje zabezpieczenia, niektóre z nich mają wmontowany sygnał alarmowy w postaci dzwonek, które dają sygnał osobie czuwającej w momencie otworzenia okna życia. Najnowocześniejszym rozwiązaniem w oknie życia w Lubawie jest czujnik ruchu, który podczas otwarcia okna życia wysyła SMS do kilku osób. Pozostałe elementy okna życia, tj. dwa skrzydła po dwóch stronach ściany, gniazdko w oknie, a także list do matki nie uległy zmianie i są wzorem okna życia z Krakowa. Instytucje, które założyły okna życia mają jeden cel – ocalić życie dziecka.

W 2019 r. Ministerstwo Sprawiedliwości i Prokuratura Generalna wydały zalecenia dotyczące okien życia. Ówczesny minister Zbigniew Ziobro stwierdził: „Zdecydowałem się wydać zalecenia związane z nieuregulowanym prawnie zagadnieniem dotyczącym tzw. okien życia”<sup>11</sup>.

### **Odpowiedzialność karna matki czy innej osoby odpowiedzialnej za pozostawienie dziecka w oknie życia**

Kobiety, wybierając okno życia, zamiast dzieciobójstwa czy porzucenia narodzonego dziecka decydują o życiu dziecka poprzez pozostawienie go w bezpiecznym

<sup>10</sup> M. Surdacki, *Opiekuńcza funkcja Szpitala Świętego Ducha w Rzymie w XVII–XVIII w.*, Lublin 2003, s. 6.

<sup>11</sup> Biuro Komunikacji i Promocji Ministerstwa Sprawiedliwości, *Zalecenia Ministra Sprawiedliwości Prokuratora Generalnego w sprawie „okien życia”*, <https://www.gov.pl/web/sprawiedliwosc/zalecenia-ministra-sprawiedliwosci-prokuratora-generalnego-w-sprawie-okien-zycia> (data dostępu: 16.12.2023).

miejscu. Dzieciobójstwo budzi w społeczeństwie odrazę, niechęć, zgorszenie opinii publicznej. W konsekwencji matka odpowiada prawnie za czyn dzieciobójstwa<sup>12</sup>.

Badając kwestię dotyczącą pozostawienia bądź porzucenia dziecka w oknie życia, autorka najpierw zanalizuje definicję dziecka w polskim systemie prawnym.

Dziecko, zgodnie z art. 1. Konwencji o prawach dziecka, oznacza każdą istotę ludzką w wieku poniżej 18 lat, chyba że zgodnie z prawem odnoszącym się do dziecka uzyska ono wcześniej pełnoletność<sup>13</sup>. W ustawie o Rzeczniku Praw Dziecka art. 2 ust. 1 za dziecko uznaje się każdą istotę ludzką od poczęcia do osiągnięcia pełnoletności<sup>14</sup>, czyli w przypadku prawa polskiego – do 18 roku życia. Zgodnie z art. 10 ust. 1 Kodeksu cywilnego pełnoletnim jest ten, kto ukończył lat 18<sup>15</sup>.

Dziecko, z uwagi na swą niedojrzałość fizyczną, emocjonalną i umysłową, wymaga opieki i troski a także ochrony prawnej przed i po urodzeniu. Dziecko nie posiada pełni praw obywatelskich, wobec tego ma ono prawnego opiekuna do momentu uzyskania przez niego pełnoletności<sup>16</sup>. W Kodeksie rodzinnym i opiekuńczym są doprecyzowane prawa i obowiązki rodzica wobec dziecka. I tak w art. 95 § 3 czytamy: „Władza rodzicielska powinna być wykonywana tak, jak wymaga tego dobro dziecka i interes społeczny”<sup>17</sup>. Rodzice, opiekunowie mają obowiązek troszczenia się o rozwój dziecka, tak aby w przyszłości było przygotowane do dorosłego i samodzielnego życia.

W art. 34 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej zapisano, że obywatelstwo polskie nabywa się przez urodzenie z rodziców będących obywatelami polskimi<sup>18</sup>.

Obowiązek sprawowania opieki nad dzieckiem mają biologiczni rodzice dziecka. W przypadku gdy rodzice biologiczni nie mogą sprawować opieki nad dzieckiem, sąd rodzinny ma prawo przydzielić opiekę prawną<sup>19</sup>. Jeśli dziecko nie ma rodziców lub

<sup>12</sup>Wyrok SA w Szczecinie z 21 marca 2013 r., sygn. akt II AKA 29/13, Lex nr 1312172: „Działając w zamiarze bezpośrednim pozbawienia życia urodzonej w dniu (...) żywej córki, umieściła ją po urodzeniu w plastikowym worku, który szczelnie zamknęła i włożyła do torby podróżnej, którą następnie schowała w szafie, co doprowadziło do zatrzymania wymiany gazowej w płucach i zgonu noworodka w mechanizmie niewydolności oddechowo-krażeniowej, tj. popełnienia czynu z art. 148 § 1 k.k. i za to na podstawie art. 148 § 1 k.k. i wymierzył jej karę 14 lat pozbawienia wolności”; wyrok SA w Szczecinie z 10 maja 2019 r., sygn. akt II AKA 67/19, Lex nr 2719367: „Działając z zamiarem bezpośrednim, znajdując się pod wpływem środków odurzających i substancji psychotropowych, bezpośrednio po odbyciu w łazience ww. mieszkania poro dzie, pozbawiła życia nowo narodzone dziecko płci męskiej (małoletniego T.S.), w ten sposób, że po zerwaniu pępowiny wyrzuciła nagiego chłopca przez okno łazienki na I piętrze na podwórze, który w wyniku upadku na twarde podłoże doznał obrażeń w postaci urazu wielonarządowego głowy, klatki piersiowej i jamy brzusznej, przy czym obrażenia te stały się bezpośrednią przyczyną zgonu małoletniego T. S., do którego doszło w dniu 15 października 2017 r., tj. o czyn z art. 148 § 1 k.k.”; wyrok SA we Wrocławiu z 17 grudnia 2014 r., sygn. akt II AKA 348/14, Lex nr 1621269: „Po uprzednim zaplanowaniu zabójstwa, działając w zamiarze bezpośrednim pozbawienia życia jej nowonarodzonego dziecka płci żeńskiej, bezpośrednio po jego urodzeniu zadzierzgnęła na jego szyi pętlę zrobioną z damskiej bielizny, a następnie zaciskając ją gwałtownie, pozbawiła dziecko życia, tj. o przestępstwo z art. 148 § 1 k.k.”.

<sup>13</sup>Konwencja o prawach dziecka przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Organizacji Narodów Zjednoczonych dnia 20 listopada 1989 r. (Dz.U. z 1991 r., Nr 120, poz. 526).

<sup>14</sup>Ustawa z dnia 6 stycznia 2000 r. o Rzeczniku Praw Dziecka (Dz.U. z 2000 r., Nr 6, poz. 69).

<sup>15</sup>Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny (Dz.U. z 1964 r., Nr 16, poz. 93).

<sup>16</sup>J. Winiarz, *Ochrona praw matki, dziecka i rodziny*, Warszawa 1965, s. 70.

<sup>17</sup>Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz.U. z 1964 r., Nr 9, poz. 59).

<sup>18</sup>Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U. Nr 78, poz. 483 ze zm.).

<sup>19</sup>A. Maltowicz, *NIK o rodzinach zastępczych – zbyt mało i ze zbyt małym wsparciem*, <https://www.prawo.pl/samorzad/pieczna-zastepcza-raport-nik-2023,520768.html> (data dostępu: 2.04.2024).

rodzice zrzekli się praw rodzicielskich albo gdy nie zostanie adoptowane, jego prawnym opiekunem zostaje państwo<sup>20</sup>. Takim właśnie przypadkiem jest pozostawienie dziecka w oknie życia.

Analizując Kodeks karny, a także inne akty prawne dotyczące opieki rodziców nad dziećmi, brak jest aspektów prawnych obejmujących instytucje, jakimi są okna życia.

Porzucenie dziecka jest czynem. W Kodeksie karnym czyn stanowi zachowanie człowieka – w pierwszym przypadku jako działanie, a w drugim przypadku brak działania sprawcy, czyli zaniechanie, niepodjęcie działań przez osobę, która była do tego zobowiązana<sup>21</sup>. Art. 6 Kodeksu karnego wskazuje, że czyn zabroniony uważa się za popełniony w czasie, w którym sprawca działał lub zaniechał działania, do którego był obowiązany<sup>22</sup>.

W art. 210 ust. 1 Kodeksu karnego stanowi: kto wbrew obowiązкови troszczenia się o małoletniego poniżej lat 15 albo o osobę nieporadną ze względu na jej stan psychiczny lub fizyczny osobę tę porzuca, podlega karze pozbawienia wolności do lat 3. W dodatku w ust. 2 jest: jeżeli następstwem czynu jest śmierć osoby określonej w ust. 1, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8<sup>23</sup>.

Ryszard A. Stefański określił, że przedmiotem ochrony w przestępstwie porzucenia określonym w art. 210 k.k. jest opieka, która może występować w formie prawnej i faktycznej. Opieka faktyczna wynika z troski o osobę podopieczną polega na zajmowaniu się jej sprawami doczesnymi<sup>24</sup>. Opiekę prawną określa art. 145 Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego. Jerzy Śliwowski wskazuje, że przedmiotem ochrony jest bezpieczeństwo i życie dziecka, które może być zagrożone w przypadku braku opieki osób odpowiedzialnych za jej sprawowanie<sup>25</sup>. Podnosi się, że art. 210 k.k. występuje w doktrynie jako przestępstwo formalne skierowane przeciwko opiece. Sprawca, uchylając się od ciążących na nim obowiązków, narusza prawa porzuconego oparte na stanie cywilnym<sup>26</sup>. Aleksander Ratajczak potwierdza tę doktrynę, bowiem ujmuje on porzucenie jako przestępstwo formalne, skierowane nie przeciwko życiu i zdrowiu, ale przeciwko opiece. Stwierdza, że osoba sprawcy zrzuca z siebie zadane mu obowiązki wynikające z opieki<sup>27</sup>. Według Wojciecha Radeckiego troska o osobę podopieczną jest okolicznością konstytutywną przestępstwa porzucenia z art. 210 k.k. oraz że zagadnienie to nie wymaga stwierdzenia niebezpieczeństwa. W przypadku zaistnienia porzucenia przez sprawcę osoby podopiecznej w warunkach zagrażających zdrowiu i życiu sprawca odpowiada z art. 160 k.k.<sup>28</sup> Natomiast Maria Szewczyk stwierdza, że przestępstwo

<sup>20</sup> Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz.U. z 1964 r., Nr 9, poz. 59).

<sup>21</sup> M. Królikowski, R. Zawłocki, *Prawo karne*, Warszawa 2018, s. 153.

<sup>22</sup> Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny (t.j. Dz.U. z 1997 r., Nr 88, poz. 553), dalej jako k.k.

<sup>23</sup> Ibidem.

<sup>24</sup> R.A. Stefański, *Przestępstwo porzucenia*, „Prokuratura i Prawo” 1997, nr 5, s. 41.

<sup>25</sup> J. Śliwowski, *Prawo karne*, Warszawa 1975, s. 425.

<sup>26</sup> J. Kubicki, *System prawa karnego*, t. 4: *O przestępstwach w szczególności*, cz. 2, Wrocław-Warszawa-Kraków-Gdańsk-Lódź 1989, s. 326.

<sup>27</sup> A. Ratajczak, *Przestępstwa przeciwko rodzinie opiece i młodzieży w systemie polskiego prawa karnego*, Warszawa 1980, s. 210.

<sup>28</sup> W. Radecki, *Przestępstwa narażenia życia i zdrowia człowieka na niebezpieczeństwo w kodeksie karnym PRL z 1969 r.*, Wrocław 1977, s. 156-157.

porzucenia jest przestępstwem właściwym, gdyż może popełnić je tylko jedna osoba. Określa główny i uboczny przedmiot ochrony. Główny to rodzina i instytucja opieki, natomiast uboczny – zdrowie i bezpieczeństwo małoletniego. Czynnością sprawczą jest porzucenie. Autorka uważa, że przez porzucenie rozumie się zarówno zaniechanie opieki, jak i uniemożliwienie jej wsparcia przez fizyczne oddalenie się od osoby, nad którą miała być sprawowana opieka<sup>29</sup>.

Sąd Najwyższy w wyroku z 4 czerwca 2001 r. stwierdził, że przestępstwo porzucenia „oznacza działanie polegające na opuszczeniu dziecka, połączone z zaprzestaniem troszczenia się o nie, bez zapewnienia mu opieki ze strony osób innych. Do istoty »porzucenia« należy więc pozostawienie osoby, nad którą miała być roztoczona opieka, własnemu losowi, przy czym chodzi tu nie tylko o zaniechanie sprawowania opieki nad osobą małoletnią lub nieporadną, lecz także o uniemożliwienie takiej osobie udzielenia natychmiastowego wsparcia”<sup>30</sup>. Według M. Szewczyk przestępstwo porzucenia dziecka a uchylenie się od odpowiedzialności sprawowania opieki to pojęcia rozbieżne, gdyż w oknie życia dziecko natychmiast zostaje otoczone opieką<sup>31</sup>. Natomiast według Marka Bojarskiego porzucenie dziecka to pozostawienie go bez możliwości przeżycia<sup>32</sup>. Owo stwierdzenie stanowi sprzeczność z zasadami istnienia okien życia, gdyż fundamentalnym założeniem okien życia jest przejęcie opieki nad dzieckiem, a zatem życie dziecka.

Należy stwierdzić, że pozostawienie dziecka w oknie życia nie jest porzuceniem, gdyż dziecko nie jest pozbawione opieki. W sytuacji gdy matka zostawia dziecko w oknie życia, nie jest ono zdane wyłącznie na siebie, co nie stanowi zagrożenia jego życia, a dziecko niezwłocznie zostaje otoczone opieką. Wobec tego okno życia jest miejscem strzeżonym przez osoby, które je założyły. Pozostawienie zatem dziecka w takim miejscu powoduje natychmiastowe zaopiekowanie się nim i otoczenie go specjalistyczną opieką. Zatem nie można mówić o przestępstwie porzucenia w przypadku pozostawienia dziecka w oknie życia. Z powyższego rozważania wynika, że za pozostawienie dziecka w oknie życia matka nie ponosi odpowiedzialności. Faktem potwierdzającym powyższe rozważania jest wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku. „Aby uznać dany czyn za porzucenie, konieczne jest jednoczesne wystąpienie dwóch elementów, a mianowicie: opuszczenia osoby wymagającej opieki oraz – co bardzo istotne – uniemożliwienia innym jej wsparcia (pomocy). Opuszczenie danej osoby w warunkach przejęcia opieki nad nią przez inne osoby nie stanowi przestępstwa porzucenia”<sup>33</sup>. Przeciwno matkom pozostawiającym dziecko w oknie życia nie wszczyna się postępowań karnych. Wyjątkiem są sytuacje, gdy zaistnieje podejrzenie, że doszło do przestępstwa<sup>34</sup>.

<sup>29</sup> M. Szewczyk, W. Wróbel, A. Zoll, *Kodeks karny. Część szczególna*, Kraków 1999, s. 631–632.

<sup>30</sup> Wyrok SN z 4 czerwca 2001 r., sygn. akt V KK n 94/99, KZS 2002, Nr 2, poz. 9.

<sup>31</sup> M. Szewczyk, *Przestępstwa przeciwko rodzinie i opiece*, [w:] A. Zoll (red.), *Kodeks karny. Część szczególna*, t. 2: *Komentarz do art. 117–227 k.k.*, Warszawa 2008, s. 754.

<sup>32</sup> M. Bojarski, *Przestępstwa przeciwko rodzinie i opiece*, [w:] M. Bojarski (red.), *Prawo karne i materialne. Część ogólna i szczególna*, Warszawa 2006, s. 468.

<sup>33</sup> Wyrok SA w Białymstoku z 11 lipca 2014 r., sygn. akt I ACa 206/14, Lex nr 1506654.

<sup>34</sup> Biuro Komunikacji i Promocji Ministerstwa Sprawiedliwości, *Zalecenia Ministra Sprawiedliwości...*

Dziecko porzucone, pozbawione opieki osoby dorosłej, nie ma szans na przeżycie. Śmierć dziecka to przestępstwo karalne z art. 149 k.k. „Matka, która zabija dziecko w okresie porodu pod wpływem jego przebiegu, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5”<sup>35</sup>. Aby kwalifikacja była zastosowana zgodnie z art. 149 k.k., muszą być spełnione warunki: popełnienie czynu przez matkę w okresie porodu i pod wpływem jego przebiegu. Zgodnie z wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Katowicach z 5 listopada 2021 r., sygn. akt II AKa 292/21 okres porodu przedłuża się do 102 dni, zgodnie z przyjętymi kryteriami psychologicznymi. Czas ten doliczany jest w związku ze zmianami, które powstają w psychice kobiety po porodzie<sup>36</sup>. Okna życia dają szanse matce i dziecku na przetrwanie tego czasu, gdyż matka ma czas do 6 tygodni na odbiór dziecka pozostawionego w oknie życia. Porzucenie dziecka jest przestępstwem indywidualnym, charakterystycznym dla grupy pewnych osób, ponieważ czyn ten mogą popełnić osoby, które były zobowiązane do opieki nad dzieckiem, czyli w większości przypadków osoby najbliższe. Czyn porzucenia dziecka mogą popełnić dwie grupy osób: rodzice dziecka i inne osoby<sup>37</sup>.

M. Szewczyk porusza także aspekt odpowiedzialności innych osób. Twierdzi, że przestępstwo porzucenia nie wyklucza możliwości działania lub zaniechania innych osób. Skutek śmiertelny może być spowodowany bezpośrednio poprzez działanie innej osoby, może być także przyczyną działania wielu innych przyczyn a nawet zjawisk przyrody<sup>38</sup>. Tego samego zdania jest R.A. Stefański, który twierdzi, że przestępstwo porzucenia nie wyklucza możliwości powiązań przyczynowych działania innych osób<sup>39</sup>. T. Bojarski potwierdza powyższe spostrzeżenia oraz podaje, że art. 210 k.k. włącza te przyczyny w przestępstwo porzucenia<sup>40</sup>. W przypadku okien życia art. 210 k.k. nie ma zastosowania, gdyż dziecko zostało przekazane pod opiekę instytucji do tego stworzonej.

### Działania Ministerstwa Sprawiedliwości w sprawach okien życia

W 2019 r. Ministerstwo Sprawiedliwości i Prokuratura Generalna wydały zalecenia dotyczące nieuregulowanych prawnie instytucji, jakim są okna życia w Polsce. Zwracając uwagę na dobro dziecka, zostały wydane zalecenia dotyczące postępowania w przypadku odnalezienia noworodka w takich miejscach. Prokuratura Generalna twierdzi, że pozostawienie dziecka w oknie życia nie jest przestępstwem porzucenia<sup>41</sup>. Poddając analizie powyższe zalecenia, można stwierdzić, że przedstawiciele nauki prawa podzielają ten pogląd – pozostawienie dziecka przez matkę w oknie życia to przekazanie niemowlęcia pod opiekę instytucji, która zapewnia kobiecie lub innej

<sup>35</sup> Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny (t.j. Dz.U. z 1997 r., Nr 88, poz. 553.).

<sup>36</sup> Wyrok SA w Katowicach z 5 listopada 2021 r., sygn. akt II AKa 292/21.

<sup>37</sup> K. Osiak-Krynicka, *Porzucenie jako forma zaniedbania – wybrane zagadnienia karnomaterialne i karnoprocusowe*, „Dziecko Krzywdzone. Teoria, badania, praktyka” 2019, nr 18(1), s. 131–152.

<sup>38</sup> M. Szewczyk, W. Wróbel, A. Zoll, op. cit., s. 633.

<sup>39</sup> R.A. Stefański, op. cit., s. 55.

<sup>40</sup> T. Bojarski, *Odmiany podstawowych typów przestępstwa w polskim prawie karnym*, Warszawa 1982, s. 107.

<sup>41</sup> Biuro Komunikacji i Promocji Ministerstwa Sprawiedliwości, *Zalecenia Ministra Sprawiedliwości...*

osobie anonimowość<sup>42</sup>. Dziecko pozostawione w oknie życia nie stanowi porzucenia. Ministerstwo Sprawiedliwości, wydając zalecenia prokuratorom, potwierdziło tym samym brak odpowiedzialności karnej matki z tytułu pozostawienia dziecka w oknie życia. Wobec powyższego jest to szczególnie ważne w podjęciu decyzji o oddaniu dziecka pod opiekę instytucji oraz rezygnacji z bycia rodzicem przy jednoczesnym daniu szansy dziecku na dalsze życie.

Violetta Konarska-Wrzosek twierdzi, że porzucenia dzieci w przypadkowych miejscach to klasyczne sytuacje penalizowanego porzucenia<sup>43</sup>. Powołując się na Konwencję o prawach dziecka, w której Polska musi podejmować działania zapobiegawcze mające na celu ochronę dziecka przed przemocą, Katarzyna Osiak-Krynicka twierdzi, iż organy ścigania zobowiązane są wszcząć postępowanie przygotowawcze, gdy domniema się, że doszło do przestępstwa porzucenia<sup>44</sup>. Według Prokuratury Generalnej w przypadku gdy prokurator uzyska informacje, które wskazują na popełnienie na szkodę pozostawionego w oknie życia dziecka przestępstwa, w szczególności z użyciem przemocy, należy podjąć postępowanie sprawdzające. W momencie potwierdzenia się przestępstwa należy wszcząć postępowanie przygotowawcze, natomiast w przypadku niezbędnej potrzeby, należy podjąć działania zmierzające do ustalenia tożsamości dziecka i jego rodziców<sup>45</sup>.

### Praktyka działania okien życia

Każda instytucja posiadająca okna życia działa według określonej procedury. Pojawienie się dziecka w takim miejscu sygnalizuje alarm, po którym osoba nadzorująca okno wyjmuje dziecko z gniazda okna, a następnie dzwoni na numer tel. 112. Na miejsce przyjeżdżają karetka pogotowia oraz policja. Cały proces trwa bardzo krótko – karetka pogotowia zabiera dziecko do szpitala, gdzie przechodzi ono kompleksowe badania. Dziecko spędza w szpitalu kilka dni – w przypadku kiedy dziecko jest zdrowe, a gdy dziecko potrzebuje leczenia, przebywa tam tak długo, jak wymagana jest rekonwalescencja. Po kontroli szpitalnej dziecko trafia do ośrodka adopcyjnego. W tym czasie dziecko oczekuje na nową tożsamość.

Zgodnie z art. 89 ust. 4 Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego dziecka nieznanych rodziców nazwisko nadaje sąd opiekuńczy<sup>46</sup>. W przypadku kiedy pojawia się dziecko w oknie życia, ustalenie jego pochodzenia często jest niemożliwe. Wobec zaistniałej sytuacji należy przydzielić dziecku fikcyjne pochodzenie. W związku z art. 62 akt urodzenia dziecka nieznanych rodziców sporządza się zgodnie z orzeczeniem sądu opiekuńczego<sup>47</sup>. Sąd w orzeczeniu nadaje dziecku imię oraz fikcyjne imiona i nazwiska rodziców, które wpisuje się do aktu urodzenia. Imię dziecka nadaje się po zasięgnięciu

<sup>42</sup>B. Krajewska, *Okna życia w systemie opieki nad dziećmi*, Warszawa 2015, s. 188.

<sup>43</sup>V. Konarska-Wrzosek, *Przestępstwa przeciwko rodzinie i opiece*, [w:] J. Warylewski (red.), *Przestępstwa przeciwko dobrom indywidualnym*, seria: System Prawa Karnego, t. 10, Warszawa 2012, s. 980–981.

<sup>44</sup>K. Osiak-Krynicka, op. cit., s. 131–152.

<sup>45</sup>Biuro Komunikacji i Promocji Ministerstwa Sprawiedliwości, *Zalecenia Ministra Sprawiedliwości...*

<sup>46</sup>Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz.U. z 1964 r., Nr 9, poz. 59).

<sup>47</sup>Ustawa z dnia 28 listopada 2014 r. Prawo o aktach stanu cywilnego (Dz.U. z 2014 r., poz. 1741).

opinii osoby, która się dzieckiem opiekuje. Data i miejsce urodzenia dziecka to czas i miejsce znalezienia niemowlaka<sup>48</sup>.

W trakcie tych wszystkich podjętych działań związanych z bytem dziecka policja dokonuje czynności związane z identyfikacją niemowlaka oraz ustala, czy porzucone dziecko nie padło ofiarą przestępstwa. Sprawdza, czy osoba porzucająca dziecko nie działała pod przymusem lub czy dziecko nie zostało porwane<sup>49</sup>. W związku z tym, że okna życia gwarantują anonimowość, policja nie poszukuje matki dziecka. Po przeprowadzeniu tych czynności ośrodek adopcyjny występuje do sądu o ustanowienie opieki prawnej nad dzieckiem. Sąd wydaje orzeczenie o adopcji dziecka, które trafia do nowych rodziców.

Zgodnie z procedurą postępowania w razie znalezienia dziecka w oknie życia oraz zgodnie z treścią listu skierowanego do matki dziecka umieszczonego w gniazdku okna życia matka ma czas na odebranie dziecka do 6 tygodni.

### **Analiza przypadków pozostawionych dzieci w oknach życia**

W tej części artykułu autorka poddaje analizie przypadek, w którym matka zgłasza się po dziecko w okresie 6 tygodni.

W oknie życia Domu Generalnego Zgromadzenia Sióstr Wspólnej Pracy we Włocławku pojawiło się dziecko. Określono wiek dziecka na kilka miesięcy. Siostry zakonne poinformowały o tym zdarzeniu policję, pogotowie ratunkowe oraz sąd rodzinny. Zgodnie z procedurami dziecko trafiło do szpitala, tam przeszło kompleksowe badania. Stwierdzono, że dziecko nie było ofiarom przemocy. Następnie malca przewieziono do pogotowia rodzinnego, gdzie rodzina zastępcza tymczasowo zajmowała się maluchem<sup>50</sup>. Z ustaleń wynika, że dzieci, które przeszły kompleksowe badania w szpitalu, są przekazywane do tymczasowej rodziny zastępczej pełniącej rolę pogotowia rodzinnego. Rodzina zastępcza opiekuje się dzieckiem do momentu przydzielenia przez sąd rodziny rodziców adopcyjnych<sup>51</sup>. W ciągu sześciotygodniowego oczekiwania na podjęcie decyzji matki, zgłosiła się ona po dziecko, wyjaśniając, że oddała syna z powodu „chwilowego załamania”. W tym przypadku matka udowodniła, że to ona urodziła dziecko (w innych przypadkach zostają przeprowadzone badania DNA). Została przesłuchana przez policję, a następnie sąd, ustalając wszystkie okoliczności zdarzenia, podjął decyzję o powrocie dziecka do rodziny<sup>52</sup>.

<sup>48</sup> B. Kotowicz, A. Kurzawa, B. Opaliński, *Prawo o aktach stanu cywilnego. Komentarz*, 2022, Lex.

<sup>49</sup> B. Krajewska, op. cit., s. 188.

<sup>50</sup> J. Fiedoruk, *Oddała synka do okna życia. Teraz żałuje swojej decyzji*, <https://www.edziecko.pl/rodzice/7,79361,29843945,oddala-synka-do-okna-zycia-teraz-zaluje-swojej-decyzji-to.html> (data dostępu: 7.03.2024).

<sup>51</sup> „Do końca nie przemysłana decyzja matki”. *Dwumiesięczna dziewczynka w oknie życia. Po decyzji sądu dziecko wraca do rodzinnego domu*, <https://tvn24.pl/trojmiasto/koszalin-dwumiesieczna-dziewczynka-w-oknie-zycia-po-decyzji-sadu-dziecko-wraca-do-rodzinnego-domu-st5120892> (data dostępu: 7.03.2024).

<sup>52</sup> J. Fiedoruk, op. cit.

W 1946 r. w periodyku „American Journal of Roentgenology” ukazała się publikacja Johna Caffey, który poddał analizie urazy wielokrotnych złamań kości oraz współwystępujące wylewy podczaszkowe u niemowląt<sup>53</sup>. Po tym artykule ukazało się jeszcze kilka doniesień, które dotyczyły wielokrotnych urazów u dzieci, spowodowanych w niewyjaśnionych okolicznościach. Stwierdzono, że jest to wynik wyrządzonej krzywdy dzieciom przez opiekunów<sup>54</sup>. Przypadki te spotykane są zazwyczaj u dzieci poniżej 3 roku życia. Zmiany powstałe w organizmie (fizyczne i psychiczne) są skutkiem ciągłej przemocy wobec dziecka<sup>55</sup>.

W Polsce Ludowej w latach 1963–1977 liczba osób skazanych za przestępstwo porzucenia stanowiła przeciętnie od 40 do 60 osób rocznie. W 80% przestępstwo to popełniały kobiety. Kary orzekane za ww. przestępstwo nie przekraczały 2 lat pozbawienia wolności i z reguły były zawieszane. Z badań wynika, że porzucane dzieci były w wieku do 3 lat, lecz większość tych dzieci nie przekroczyła 3 miesiąca. Wszystkie dzieci pochodziły ze związków pozamałżeńskich. W latach 1970–1977 wśród sprawców tych przestępstw były 264 kobiety oraz 58 mężczyzn<sup>56</sup>.

W latach 80. ubiegłego wieku zostały przeprowadzone metaanalizy badań dotyczących krzywdzenia dzieci na całym świecie. Badania te pokazały, że publikacje z różnych części świata charakteryzowały różny profil treściowy. W USA uwagę poświęcono kwestiom identyfikacji zjawiska, w Europie analizowano kwestie medyczne i psychologiczne, w Afryce zwrócono uwagę na konsekwencję upadku tradycyjnego porządku, jakim jest życie klanowe, oraz problem ubóstwa<sup>57</sup>.

### **Polskie stanowiska wobec zaleceń KPD w sprawie okien życia**

18 września 2015 r. polski rząd przedstawił swoje stanowisko dotyczące funkcjonowania okien życia w Polsce. W odniesieniu do uwag końcowych KPD podtrzymał swoje zdanie dotyczące istnienia okien życia. Zapewnił, że Polska realizuje prawa zawarte w Konwencji o prawach dziecka, a zwłaszcza w art. 6–8.

Przedstawiono KPD rozwiązania dotyczące wspierania matek spodziewających się dziecka i potrzebujących pomocy. Matka może pozostawić dziecko w szpitalu lub anonimowo, jeśli nie chce ujawnić swoich danych osobowych (w oknie życia). Ponadto rząd polski wskazał, że do 2015 r. w oknach życia odnaleziono 85 dzieci, co wskazuje na bardzo małą liczbę pozostawionych dzieci. Dodano również, że gdy przestaną istnieć okna życia, matka może pozostawić dziecko w miejscu, w którym nie będzie miało ono szansy na przeżycie<sup>58</sup>.

<sup>53</sup> E. Jarosz, *Ochrona dzieci przed krzywdzeniem – perspektywa globalna i lokalna*, Katowice 2008, s. 115.

<sup>54</sup> M. Lynch przeanalizowała doniesienia na temat maltretowanych dzieci sprzed 1962 r., podając artykuł J. Marie, P. Apostolides, S. Salet, E.R. Eliacher i G. Lyon, w którym opisane są przypadki maltretowanych dzieci.

<sup>55</sup> E. Jarosz, op. cit., s. 116–117.

<sup>56</sup> A. Ratajczak, op. cit., s. 214.

<sup>57</sup> E. Jarosz, op. cit., s. 118–119.

<sup>58</sup> *Stanowisko do uwag końcowych Komitetu praw dziecka*, [https://www.senat.gov.pl/gfx/senat/userfiles/\\_public/k10/petycje/2020/127/zal.\\_2\\_odp.\\_mrpips-1.pdf](https://www.senat.gov.pl/gfx/senat/userfiles/_public/k10/petycje/2020/127/zal._2_odp._mrpips-1.pdf) (data dostępu: 7.03.2024).

28 października 2015 r. Rzecznik Praw Dziecka w piśmie do Ministra Pracy i Polityki stwierdził, że jest zaniepokojony wezwaniem KPD do likwidacji okien życia. Rzecznik wyraził opinię, że okna życia nie są idealnym rozwiązaniem, które gwarantuje prawa dziecka, lecz należą do alternatywy, która uzupełnia ochronę praw dziecka, jakim jest prawo do życia. Stwierdził, że pozostawienie dziecka w oknie życia nie stanowi porzucenia, gdyż władze poszukują matki, a w tym czasie dziecko przebywa w placówce opiekuńczej<sup>59</sup>. Rzecznik Praw Dziecka ustosunkował się również krytycznie w wystąpieniu generalnym skierowanym do Ministra Edukacji Narodowej w 31 grudnia 2012 r. Odnosił się również do pkt 21 KPD i stwierdził, że w prawie polskim rodzinnym istnieje instytucja „zgody blankietowej” zawarta w art. 119<sup>1</sup> ust. 1 Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego<sup>60</sup>, który brzmi: „Rodzice mogą przed sądem opiekuńczym wyrazić zgodę na przysposobienie swego dziecka w przyszłości bez wskazania osoby przysposabiającego. Rodzicom, którzy wyrazili taką zgodę, władza rodzicielska i prawo do kontaktów z dzieckiem nie przysługują. Zgodę tę mogą odwołać przez oświadczenie złożone przed sądem opiekuńczym, nie później jednak niż przed wszczęciem sprawy o przysposobienie”<sup>61</sup>. Kolejną alternatywą, którą wskazał rzecznik Praw Dziecka, jest pozostawienie dziecka po porodzie w szpitalu. Nadmieniał, że należy uświadomić społeczeństwo o tych możliwościach<sup>62</sup>.

Wobec wydanych przez KPD uwag w Polsce organy samorządów terytorialnych podjęły uchwały w obronie okien życia<sup>63</sup>. Oto przykłady sprzeciwu organów państwowych:

- rezolucja nr 50/LXIV/13 Rada Miasta Krakowa z dnia 9 stycznia 2013 r. skierowana do Premiera Rządu w sprawie okna życia, w której Rada Miasta Krakowa zwraca się do Premiera RP w sprawie podjęcia działań mających na celu utrzymanie okien życia. W rezolucji zawarto m.in.: „Okno życia daje porzuconym dzieciom szansę na godne życie a niejednokrotnie na przeżycie. Znane są wszak liczne przypadki dzieciobójstwa, o których donoszą media wstrząsając opinią publiczną”<sup>64</sup>;
- rezolucja nr 6.2013 Rady Powiatu Tarnowskiego z dnia 26 marca 2013 r. w sprawie funkcjonowania „okna życia”;
- uchwała nr VI/XXXI/379/2013 Rady Miasta Wejherowa z dnia 9 kwietnia 2013 r. w sprawie wyrażenia zdecydowanego sprzeciwu Rady Miasta Wejherowa wobec stanowiska Komitetu Praw Dziecka przy ONZ, który dąży do likwidacji „okien życia” w Unii Europejskiej. Rada Miasta w ust. 1 wskazała, że „okno życia daje porzuconym dzieciom szansę na przeżycie i nadzieję na poznanie

<sup>59</sup> Pismo Rzecznika Praw Dziecka do Ministra Pracy i Polityki Społecznej, nr ZSS.422.35.2025.AT, [https://bip.brpd.gov.pl/sites/default/files/wyst\\_2015\\_10\\_28\\_mpires.pdf](https://bip.brpd.gov.pl/sites/default/files/wyst_2015_10_28_mpires.pdf) (data dostępu: 6.04.2024).

<sup>60</sup> Ibidem.

<sup>61</sup> Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz.U. z 1964 r., Nr 9, poz. 59).

<sup>62</sup> Pismo Rzecznika Praw Dziecka...

<sup>63</sup> G. Maroń, *Uchwały problemowe organów stanowiących jednostek samorządów terytorialnych na przykładzie uchwał dotyczących zagadnień bioetycznych*, „Samorząd Terytorialny” 2016, nr 1–2, s. 111–126.

<sup>64</sup> Rezolucja nr 50/LXIV/13 Rady Miasta Krakowa skierowana do Premiera Rządu RP w sprawie okna życia, [https://www.bip.krakow.pl/?dok\\_id=167&sub\\_dok\\_id=167&sub=uchwala&query=id%3D19536%26typ%3Dp](https://www.bip.krakow.pl/?dok_id=167&sub_dok_id=167&sub=uchwala&query=id%3D19536%26typ%3Dp) (data dostępu: 30.03.2024).

w przyszłości swoich rodziców. Dzięki »oknom życia« mieszkanki Wejherowa i okolicznych miejscowości mają możliwość wyboru ochrony życia swojego dziecka. Kobiety podejmujące tę trudną i drastyczną decyzję o pozostawieniu swego dziecka w »oknie życia« mają pewność, że ich dzieci otrzymają pomoc medyczną i – co najważniejsze – przeżyją. Jesteśmy za zachowaniem większego prawa wyboru i przeciwstawiamy się jakimkolwiek pomysłom, które mogą narazić życie najmłodszych<sup>65</sup>;

- apel nr 14/13 Sejmiku Województwa Małopolskiego z dnia 25 marca 2013 r. w sprawie sprzeciwu wobec likwidacji „okien życia”<sup>66</sup>;
- uchwały, rezolucje i apele zostały wydane na podstawie art. 18 ust. 1 ustawy o samorządzie gminnym<sup>67</sup>, art. 9 ust. 1 ustawy o samorządzie powiatowym<sup>68</sup> oraz art. 18 pkt 20 ustawy o samorządzie województwa<sup>69</sup>.

W wielu artykułach ukazały się odniesienia do konkluzji KPD dotyczącej okien życia. We Wrocławiu jedna z siostr boromeuszek stwierdziła: „Gdy zlikwidujemy okna życia, to tak jakbyśmy mówili wprost: idź i wyrzuć dziecko do śmietnika”<sup>70</sup>. W serwisie publicystycznym przytoczono słowa Rzecznika Praw Dziecka, który twierdzi, że nie można likwidować alternatywy, która może ocalić życie dziecka<sup>71</sup>.

Rzecznik prasowy „Caritas” Paweł Kęska powiedział: „Rozumiemy argumenty komitetu ONZ, ale tu nie chodzi o to, czy my jesteśmy za, czy przeciw oknom życia, my jesteśmy po prostu za życiem. Zamiast zastanawiać się, czy likwidować takie miejsca, czy nie, zastanówmy się, co możemy zrobić, aby zdesperowana kobieta decydująca się na oddanie dziecka mogła to zrobić w możliwie prosty, bezpieczny sposób”<sup>72</sup>.

Spółeczeństwo polskie odniosło się krytycznie w stosunku do wydanych uwag końcowych do sprawozdań okresowych Polski w zakresie pkt 20 KPD. W niektórych artykułach ukazały się tylko wzmianki dotyczące analizy poddawanego dyskusji problemu.

Paweł Czapliński i Zina Kroczyk-Sawicka przedstawiają argumenty przemawiające za pozostawieniem i przeciw działaniom okien życia. Jednym z elementów wzbudzającym kontrowersje działalności okien życia jest brak regulacji prawnych dotyczących podmiotów dopuszczonych do prowadzenia okien życia. Mimo niedookreślonej precyzyjnie podmiotu nie stwierdzono żadnych zastrzeżeń dotyczących działań tych instytucji. Kolejnym aspektem przemawiającym przeciw tej instytucji jest prawo dziecka do

<sup>65</sup> Uchwała nr VI/XXXI/379/2013 Rady Miasta Wejherowa z dnia 9 kwietnia 2013 r. w sprawie wyrażenia zdecydowanego sprzeciwu Rady Miasta Wejherowa wobec stanowiska Komitetu Praw Dziecka przy ONZ, <https://bip.wejherowa.pl/strony/zmiany/2640.dhtml> (data dostępu: 30.03.2024).

<sup>66</sup> G. Maroń, op. cit.

<sup>67</sup> Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz.U. z 2021 r., poz. 1372).

<sup>68</sup> Ustawa z dnia 5 czerwca 1999 r. o samorządzie powiatowym (t.j. Dz.U. z 2020 r., poz. 920).

<sup>69</sup> Ustawa z dnia 5 czerwca 1999 r. o samorządzie województwa (t.j. Dz.U. z 2020 r., poz. 1668).

<sup>70</sup> W. Skupin, *Likwidacja okien życia? To jak powiedzieć: Idź i wyrzuć dziecko do śmietnika*, <https://gazetawroclawska.pl/likwidacja-okien-zycia-to-jak-powiedziec-idz-i-wyrzuc-dziecko-do-smietnika/ar/9012251> (data dostępu: 30.03.2024).

<sup>71</sup> T. Krzyżak, *Ludzkie życie ważniejsze niż przepisy*, <https://www.rp.pl/publicystyka/art4224111-ludzkie-zycie-wazniejsze-niz-przepisy> (data dostępu: 30.03.2024).

<sup>72</sup> A. Piechocki, *Jesteśmy za życiem*, <https://www.termidia.pl/Jestesmy-za-zyciem,38,26800,0,0.htmlpdf> (data dostępu: 30.03.2024).

tożsamości – poznania swojego drzewa genealogicznego. Według autorów argument ten traci swą wartość, gdy weźmiemy w przeciwieństwie do tej konkluzji życie dziecka<sup>73</sup>.

Mimo rozbieżnych interpretacji Polska podjęła kategoryczną decyzję dotyczącą pozostawienia instytucji okien życia. Dla Polski prawa, na które powołuje się KPD, są drugorzędne, ponieważ życie ludzkie jest postawione do rangi najwyższej.

## BIBLIOGRAFIA

### Literatura

- Bojarski M., *Przestępstwa przeciwko rodzinie i opiece*, [w:] M. Bojarski (red.), *Prawo karne i materialne. Część ogólna i szczególna*, Warszawa 2006.
- Bojarski T., *Odmiany podstawowych typów przestępstwa w polskim prawie karnym*, Warszawa 1982.
- Czapliński P., Krocze-Sawicka Z., *Prawne aspekty funkcjonowania „okien życia”*, „Białostockie Studia Prawnicze” 2017, vol. 22, nr 2.
- Jarosz E., *Ochrona dzieci przed krzywdzeniem – perspektywa globalna i lokalna*, Katowice 2008.
- Konarska-Wrzošek V., *Przestępstwa przeciwko rodzinie i opiece*, [w:] J. Warylewski (red.), *Przestępstwa przeciwko dobrom indywidualnym*, seria: System Prawa Karnego, t. 10, Warszawa 2012.
- Kotowicz B., Kurzawa A., Opaliński B., *Prawo o aktach stanu cywilnego. Komentarz*, 2022, Lex.
- Krajewska B., *Okna życia w systemie opieki nad dziećmi*, Warszawa 2015.
- Królikowski M., Zawłocki R., *Prawo karne*, Warszawa 2018.
- Kubicki J., *System prawa karnego*, t. 4: *O przestępstwach w szczególności*, cz. 2, Wrocław-Warszawa-Kraków-Gdańsk-Łódź 1989.
- Maroń G., *Uchwały problemowe organów stanowiących jednostek samorządów terytorialnych na przykładzie uchwał dotyczących zagadnień bioetycznych*, „Samorząd Terytorialny” 2016, nr 1-2.
- Osiak-Krynicka K., *Porzucenie jako forma zaniedbania – wybrane zagadnienia karno-materialne i karnoprocesowe*, „Dziecko Krzywdzone. Teoria, badania, praktyka” 2019, nr 18(1).
- Radecki W., *Przestępstwa narażenia życia i zdrowia człowieka na niebezpieczeństwo w kodeksie karnym PRL z 1969 r.*, Wrocław 1977.
- Ratajczak A., *Przestępstwa przeciwko rodzinie opiece i młodzieży w systemie polskiego prawa karnego*, Warszawa 1980.
- Stefański R.A., *Przestępstwo porzucenia*, „Prokuratura i Prawo” 1997, nr 5.

<sup>73</sup>P. Czapliński, Z. Krocze-Sawicka, *Prawne aspekty funkcjonowania „okien życia”*, „Białostockie Studia Prawnicze” 2017, vol. 22, nr 2, s. 41.

- Surdacki M., *Opiekuńcza funkcja Szpitala Świętego Ducha w Rzymie w XVII-XVIII w.*, Lublin 2003.
- Szewczyk M., *Przestępstwa przeciwko rodzinie i opiece*, [w:] A. Zoll (red.), *Kodeks karny. Część szczególna*, t. 2: *Komentarz do art. 117–227 k.k.*, Warszawa 2008.
- Szewczyk M., Wróbel W., Zoll A., *Kodeks karny. Część szczególna*, Kraków 1999.
- Śliwowski J., *Prawo karne*, Warszawa 1975.
- Winiarz J., *Ochrona praw matki, dziecka i rodziny*, Warszawa 1965.

### **Akty prawne**

- Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U. Nr 78, poz. 483 ze zm.).
- Konwencja o prawach dziecka przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 20 listopada 1989 r. (Dz.U. z 1991 r., Nr 120, poz. 526).
- Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz.U. z 1964 r., Nr 9, poz. 59).
- Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny (Dz.U. z 1964 r., Nr 16, poz. 93).
- Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz.U. z 2021 r., poz. 1372).
- Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny (t.j. Dz.U. z 1997 r., Nr 88, poz. 553).
- Ustawa z dnia 5 czerwca 1999 r. o samorządzie powiatowym (t.j. Dz.U. z 2020 r., poz. 920).
- Ustawa z dnia 5 czerwca 1999 r. o samorządzie województwa (t.j. Dz.U. z 2020 r., poz. 1668).
- Ustawa z dnia 6 stycznia 2000 r. o Rzeczniku Praw Dziecka (Dz.U. z 2000 r., Nr 6, poz. 69).
- Ustawa z dnia 28 listopada 2014 r. Prawo o aktach stanu cywilnego (Dz.U. z 2014 r., poz. 1741).

### **Orzecznictwo**

- Wyrok SA w Białymstoku z 11 lipca 2014 r., sygn. akt I ACa 206/14, Lex nr 1506654.
- Wyrok SA w Katowicach z 5 listopada 2021 r., sygn. akt II AKa 292/21.
- Wyrok SA w Szczecinie z 21 marca 2013 r., sygn. akt II AKa 29/13, Lex nr 1312172.
- Wyrok SA w Szczecinie z 10 maja 2019 r., sygn. akt II AKa 67/19, Lex nr 2719367.
- Wyrok SA we Wrocławiu z 17 grudnia 2014 r., sygn. akt II AKa 348/14, Lex nr 1621269.
- Wyrok SN z 4 czerwca 2001 r., sygn. akt V KKn 94/99, KZS 2002, Nr 2, poz. 9.

### **Źródła internetowe**

- Biuro Komunikacji i Promocji Ministerstwa Sprawiedliwości, *Zalecenia Ministra Sprawiedliwości Prokuratora Generalnego w sprawie „okien życia”*, <https://www.gov.pl/web/sprawiedliwosc/zalecenia-ministra-sprawiedliwosci-prokuratora-generalnego-w-sprawie-okien-zycia>.

- „Do końca nie przemyślana decyzja matki”. Dwumiesięczna dziewczynka w oknie życia. Po decyzji sądu dziecko wraca do rodzinnego domu, <https://tvn24.pl/trojmiasto/koszalin-dwumiesieczna-dziewczynka-w-oknie-zycia-po-decyzji-sadu-dziecko-wraca-do-rodzinnego-domu-st5120892>.
- Fiedoruk J., *Oddała synka do okna życia. Teraz żałuje swojej decyzji*, <https://www.edziecko.pl/rodzice/7,79361,29843945,oddala-synka-do-okna-zycia-teraz-zaluje-swojej-decyzji-to.html>.
- Komitet Praw Dziecka, *Uwagi końcowe do połączonych trzeciego i czwartego sprawozdania okresowego Polski*, CRC/C/POL/CO/3-4, <https://unicef.pl/content/download/1048/file/Zalecenia%20Komitetu%20Praw%20Dziecka%20dla%20Polski%202015.pdf>.
- Krzyżak T., *Ludzkie życie ważniejsze niż przepisy*, <https://www.rp.pl/publicystyka/art4224111-ludzkie-zycie-wazniejsze-niz-przepisy>.
- Maltowicz A., *NIK o rodzinach zastępczych – zbyt mało i ze zbyt małym wsparciem*, <https://www.prawo.pl/samorzad/pieczna-zastepcza-raport-nik-2023,520768.html>.
- Piechocki A., *Jesteśmy za życiem*, <https://www.termedia.pl/Jestesmy-za-zyciem,38,26800,0,0.htmlpdf>.
- Pismo Rzecznika Praw Dziecka do Ministra Pracy i Polityki Społecznej, nr ZSS.422.35.2025. AT, [https://bip.brpd.gov.pl/sites/default/files/wyst\\_2015\\_10\\_28\\_mpips.pdf](https://bip.brpd.gov.pl/sites/default/files/wyst_2015_10_28_mpips.pdf).
- Polska w ONZ*, <https://eszkola.pl/wos/polska-w-onz-8135.html>.
- Rezolucja nr 50/LXIV/13 Rady Miasta Krakowa skierowana do Premiera Rządu RP w sprawie okna życia, [https://www.bip.krakow.pl/?dok\\_id=167&sub\\_dok\\_id=167&sub=uchwala&query=id%3D19536%26typ%3Dr](https://www.bip.krakow.pl/?dok_id=167&sub_dok_id=167&sub=uchwala&query=id%3D19536%26typ%3Dr).
- Skupin W., *Likwidacja okien życia? To jak powiedzieć: Idź i wyrzuć dziecko do śmietnika*, <https://gazetawroclawska.pl/likwidacja-okien-zycia-to-jak-powiedziec-idz-i-wyrzuc-dziecko-do-smietnika/ar/9012251>.
- Stanowisko do uwag końcowych Komitetu praw dziecka*, [https://www.senat.gov.pl/gfx/senat/userfiles/\\_public/k10/petycje/2020/127/zal.\\_2\\_odp.\\_mrpips-1.pdf](https://www.senat.gov.pl/gfx/senat/userfiles/_public/k10/petycje/2020/127/zal._2_odp._mrpips-1.pdf).
- Szpyrka M., *Jak Polska walczyła o prawa dzieci*, <https://www.euractiv.pl/section/praca-i-polityka-spoleczna/news/jak-polska-walczylo-o-prawa-dzieci/>.
- Uchwała nr VI/XXXI/379/2013 Rady Miasta Wejherowa z dnia 9 kwietnia 2013 r. w sprawie wyrażenia zdecydowanego sprzeciwu Rady Miasta Wejherowa wobec stanowiska Komitetu Praw Dziecka przy ONZ, <https://bip.wejherowo.pl/strony/zmiany/2640.dhtml>.
- Żuchowski M., *Otwarcie okna życia w Lubawie*, <https://e-lubawa.pl/akualnosc/11023/otwarcie-okna-zycia-w-lubawie.html>.

## Window of life in the Polish legal system

### Summary

The article discusses the subject of the institution of the window of life in the Polish legal system. The following issues were analyzed in the work: the opinion of the Committee on the Rights of the Child on the windows of life, the legal basis for the functioning of these institutions in the Polish legal system and administrative supervision over them. The criminal liability of the mother or another person responsible for leaving a child in the window of life was analyzed, along with court judgments. The guidelines of the Minister of Justice on windows of life were included. Cases of children left in these institutions were described. The positions of Polish institutions and the Committee on the Rights of the Child on windows of life were cited.

**Keywords:** article, child, mother, care, police, ambulance, court, identity, life